ΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΦΙΕΡΩΤΩΝ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΘΕΣΗ 421 ΤΟΥ ΜΕΓ. ΜΕΤΕΩΡΟΥ (1592/3-19ος ΑΙΩΝΑΣ)

Προλογικά

Η πρόθεση 421 της Μονής της Μεταμορφώσεως ή του Μεγάλου Μετεώρου είναι ένα χειρόγραφο μεγάλου σχήματος, με εκατόν δεκατέσσερα φύλλα (0,40×0,30 μ)[1]. Αποτελεί το βρέβειον ή βραβείον της μονής[2], στο οποίο είναι καταχωρισμένα τα ονόματα αφιερωτών, δηλαδή ατόμων που συνεισέφεραν υπέρ της μονής, όταν πέρασε από τον οικισμό τους κάποιος μοναχός της ζητώντας οικονομική ενίσχυση[3], προκειμένου να μνημονεύονται ες αεί.

Κάθε σελίδα της προθέσεως διαιρείται σε τέσσερα αψιδώματα. Σε κατακόρυφες στήλες, με μαύρο μελάνι, είναι γραμμένα τα ονόματα αφιερωτών. Το αρχικό γράμμα τους είναι ερυθρόγραφο, ενώ ερυθρόγραφα είναι και τα ονόματα των οικισμών, τα οποία είναι καταχωρισμένα κατά επισκοπικές επαρχίες, συμφώνως με τη συνήθη πρακτική. Λόγω του μεγέθους της, στα φύλλα της προθέσεως έχουν καταχωρισθεί αφιερωτές των οποίων οι οικισμοί βρίσκονται (ή βρίσκονταν, εφόσον αναφερόμαστε και σε διαλυμένους σήμερα) στη Θεσσαλία[4], στην Ήπειρο[5], στη Δυτική Μακεδονία[6] και στη Φθιώτιδα.

---

1. Περιγραφή του χειρογράφου βλ. στο Ν. Α. Βέης, *Τα χειρόγραφα των Μετεώρων (...)*, τ. Α΄ (προσθήκαι-διορθώσεις), εκδ. Κ.Ε.Μ.Ν.Ε. της Ακαδημίας Αθηνών, Αθήναι 1967, σ. 667.

2. Βρέβειον ή βραβείον είναι ο κατάλογος απογραφής της κινητής και ακίνητης περιουσίας μιας μονής ή ενός ναού. Βλ. Εμμανουήλ Κριαράς, *Λεξικό της Μεσαιωνικής Ελληνικής Δημώδους Γραμματείας*, τ. Α΄, Θεσσαλονίκη 1975, σ. 189.

3. Αυτή η τακτική των μοναχών είναι γνωστή ως ζητεία και ήταν αρκετά συνηθισμένη πρακτική προκειμένου οι μονές να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές δυσχέρειες κατά την Τουρκοκρατία. Για το θέμα, βλ. Ελένη Αγγελομάτη-Τσουγκαράκη, «Ιερά λείψανα και οικονομικά προβλήματα. Η διάδοση της λατρείας του αγίου Βησσαρίωνα», *Τρικαλινά* 17 (1997) 193-212.

4. Βλ. Κώστας Σπανός, «Οι Θεσσαλικοί οικισμοί και τα ονόματα των αφιερωτών τους στην πρόθεση 421 του Μεγ. Μετεώρου, 1592/93-19ος αιώνας», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 32 (1997) 17-56 και 33 (1998) 56-148.

5. Βλ. Βασίλης Κ. Σπανός, «Οι οικισμοί της περιοχής των Ιωαννίνων και τα ονόματα των αφιερωτών τους στην πρόθεση 421 της Μονής της Μεταμορφώσεως των Μετεώρων (1592/93-19ος αιώνας)», *Ηπειρωτικό Ημερολόγιο* (Ιωάννινα 1999) 357-389.

6. Ήδη, παρουσιάσαμε μέρος του υλικού που αφορά στη Δυτική Μακεδονία. Βλ. Βασίλης Κ. Σπανός, «Πληροφορίες για την περιοχή της Μητροπόλεως των Γρεβενών στην πρόθεση 421 της Ι. Μ. Μεγάλου Μετεώρου (1592/93-19ος αιώνας)», *Πρακτικά ΚΑ΄ Πανελληνίου Ιστορικού Συνεδρίου της Ελληνικής Ιστορικής Εταιρείας*, Θεσσαλονίκη 2001, σσ. 69-83 (στο εξής: «Πληροφορίες για την περιοχή της Μητροπόλεως των Γρεβενών»). Επίσης, ο ίδιος, «Η Επισκοπή Σισανίου και οι οικισμοί της στην πρόθεση 421 της Ι. Μ. Μεγάλου Μετεώρου (1592/93-19ος αιώνας)», *Πρακτικά ΚΒ΄ Πανελληνίου Ιστορικού Συνεδρίου της Ελληνικής Ιστορικής Εταιρείας*, Θεσσαλονίκη 2002, σσ. 45-65· ο ίδιος, «Οι οικισμοί της περιοχής των Σερβίων και τα ονόματα των αφιερωτών τους στην πρόθεση 421 της Μονής της Μεταμόρφωσης των Μετεώρων (159/93-19ος αιώνας)», *Μακεδονικά* 32 (1999-2000) 185-203.

Η πρόθεση 421 είναι ένα πολύτιμο αρχείο τοπωνυμίων και ονομάτων της περιόδου 1592/93-19ος αιώνας. Είναι δημιούργημα πολλών γραφέων. Η αρχική γραφή, του έτους 1592/93[7], είναι επιμελημένη, έργο έμπειρου βιβλιογράφου, που ενίοτε, όμως, είναι ανορθόγραφος. Οι μεταγενέστερες γραφές, έργο διάφορων γραφέων, δεν είναι δυνατόν να χρονολογηθούν πάντοτε[8]. Χάρη στην ευγενική χειρονομία του κ. Δημητρίου Ζ. Σοφιανού, καθηγητή του Τμήματος Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου και τέως διευθυντή του Κ.Ε.Μ.Μ.Ε. της Ακαδημίας Αθηνών, που μας παραχώρησε αντίγραφό της, έρχονται στο φως στοιχεία που αφορούν την παλαιότητα οικισμών, τις μορφές των τοπωνυμίων, τις ονοματοδοτικές συνήθειες των Ελλήνων της Τουρκοκρατίας, τα όρια των επισκοπικών επαρχιών, αλλά και άλλες πτυχές της ιστορίας της εποχής εκείνης.

Στο παρόν δημοσίευμά μας, θα παρουσιάσουμε τα φφ. 88β-92α, στα οποία είναι καταχωρισμένα ονόματα αφιερωτών από οικισμούς της Επισκοπής Καστοριάς.

Οι οικισμοί της επισκοπής Καστοριάς

Οι οικισμοί που μνημονεύονται ως υπαγόμενοι στην εκκλησιαστική επαρχία της Καστοριάς είναι οι εξής[9]:

1. Γκορσυτζά· ίσως η Καλή Βρύση της Δράμας, με μία αφιερώτρια μεταγενέστερης γραφής, στο φ. 89α. Οικισμός με αυτό το όνομα δεν απαντάται στην περιοχή της Καστοριάς και της ευρύτερης Δυτικής Μακεδονίας[10].

7. Στο φ. 4α, αναφέρεται: *έτος ζρα΄, επαρχία Σταγών.*

8. Σε ορισμένα φύλλα, πάντως, υπάρχουν χρονολογημένες γραφές, τις οποίες επισημαίνουμε. α) Στο φ. 21β, με ονόματα από το Μέρτζι των Τρικάλων, αναφέρεται το έτος ζρλ΄, ήτοι 7130-5508/09 = 1621/22. β) Στο φ. 103β, με ονόματα από τη Μητρόπολη των Γλυκέων, αναφέρεται το έτος ζρμη΄, ήτοι 7148-5508/09 = 1639/40. γ) Στο φ. 2β, με ονόματα αφιερωτών από τα Τρίκαλα, αναφέρονται τα έτη ζρνβ΄-1643/44, αχμη΄, ήτοι 1648 και αχμθ΄, ήτοι 1649. δ) Στο φ. 105α, με ονόματα αφιερωτών από τα Ιωάννινα, αναφέρεται το έτος ζρν΄, ήτοι 7150-5508/ 09= 1641/42. ε) Στο φ. 98β, με ονόματα από τα Ιωάννινα, αναφέρονται τα αψλβ΄, ήτοι 1732 και αψνς΄, ήτοι 1756. στ) Στο φ. 92β, με ονόματα από την Πρεμετή, αναφέρεται η χρονολογία Ιουνίου 4/1774. ζ) Στο φ. 90β, με ονόματα από την Γράμμοστα της Καστοριάς, αναφέρεται το έτος 1775. η) Στο φ. 101β, με ονόματα από την Μπογδόριανη των Ιωαννίνων, αναφέρεται η χρονολογία Αυγούστου 15 [1]818.

9. Μετά το όνομα του οικισμού, δίδεται η σωστή μορφή του και το νέο όνομα, εφόσον έχει μετονομασθεί. Διαφορετικά, ο οικισμός χαρακτηρίζεται ως «διαλυμένος» ή «απροσδιόριστος». Ακολουθούν ο αριθμός των αφιερωτών που συνεισέφεραν υπέρ της Μονής της Μεταμορφώσεως και το φύλλο της προθέσεως στο οποίο είναι καταχωρισμένοι οι αφιερωτές του.

10. Την πληροφορία οφείλουμε στον κ. Νικόλαο Σιώκη, γνώστη της ιστορικής γεωγραφίας και των τοπωνυμίων της περιοχής. Από αυτή τη θέση, του εκφράζουμε τις θερμές μας ευχαριστίες για τη βοήθειά του στην ταύτιση πολλών από τους οικισμούς της μελέτης μας, καθώς και για το ότι έθεσε στη διάθεσή μας την οικεία σε αυτόν βιβλιογραφία. Για τον οικισμό της Δράμας, βλ. και Μιχαήλ Σταματελάτος - Φωτεινή Βάμβα-Σταματελάτου, *Επίτομο Γεωγραφικό Λεξικό της Ελλάδος*, εκδ. Ερμής, Αθήνα 2001, σ. 284· Αλέξ. Θ. Δρακάκης - Στυλ. Ι. Κούνδουρος,

2. Γράμουστα· ο διαλυμένος σήμερα Γράμμος, που βρισκόταν νοτιονατολικά της Καστοριάς[11], με τέσσερις αφιερωτές, στο φ. 90β. Η γραφή είναι του 1775.

3. Ζάρκανη· ίσως η Ζέρβενη, νυν Άγιος Αντώνιος της Καστοριάς[12], με είκοσι τέσσερις αφιερωτές μεταγενέστερης γραφής, στο φ. 90α.

4. Ζουπάνιστα· η Άνω Λευκή, νυν Λεύκη της Καστοριάς[13], με μία αφιερώτρια της αρχικής γραφής, μοναχή, στο φ. 91α.

5. Καστορία· η Καστοριά, με 219 αφιερωτές της αρχικής γραφής, εκ των οποίων 19 μοναχοί, 28 μοναχές και 3 αρχιερείς, και με 10 αφιερωτές μεταγενέστερων εποχών, εκ των οποίων ένας αρχιερέας και μία μοναχή, στα φ. 89β-90α.

6. Κγοστόμι (Γκοστόμι)· ο Πόρος των Γρεβενών[14], χωρίς αφιερωτές, στο φ. 91β, της αρχικής γραφής.

7. Κλησούρα· η Κλεισούρα της Καστοριάς, με οκτώ αφιερωτές της αρχικής γραφής και δεκατρείς μεταγενέστερων εποχών, εκ των οποίων ο ένας μοναχός, στο φ. 89α.

8. Κονόμπλατι· το Μακροχώρι της Καστοριάς[15], με εννέα αφιερωτές της αρχικής γραφής, στο φ. 91α.

9. Κοστοράζδι· το Κωσταράζι της Καστοριάς[16], χωρίς αφιερωτές, στο φ. 91β, της αρχικής γραφής.

10. Κρηπχηανή· η Κρεπενή της Καστοριάς[17], με έναν αφιερωτή της αρχικής γραφής, στο φ. 88β.

11. Κρούσιβο· το Κρούσεβο (Krusevo) της FYROM, με δεκαοκτώ αφιερωτές μεταγενέστερης γραφής, στο φ. 91β.

12. Λάντοβο· ίσως ο σημερινός Άγρας της Έδεσσας[18], με δύο αφιερωτές μεταγενέστερης γραφής, στο φ. 89α.

13. Λαύγα· μάλλον η Λάγγα της Καστοριάς[19], χωρίς αφιερωτές, στο φ. 89α, της αρχικής γραφής. Ομώνυμοι οικισμοί απαντώνται και στη Φλώρινα

Αρχεία περί της συστάσεως και εξελίξεως των Δήμων και Κοινοτήτων, 1836-1939, και της διοικητικής διαιρέσεως του Κράτους, τ. Β΄, Αθήναι 1940, σ. 372.

11. Βλ. Σταματελάτος - Βάμβα-Σταματελάτου, *ό.π.*, σ. 172· Δρακάκης - Κούνδουρος, *ό.π.*, σ. 706, 708.

12. Την πληροφορία οφείλουμε στον κ. Ν. Σιώκη.

13. Βλ. Σταματελάτος - Βάμβα-Σταματελάτου, *ό.π.*, σ. 83· Δρακάκης - Κούνδουρος, *ό.π.*, σ. 706.

14. Βλ. Σταματελάτος - Βάμβα-Σταματελάτου, *ό.π.*, σ. 638.

15. Βλ. *ό.π.*, σ. 453.

16. Βλ. *ό.π.*, σ. 404.

17. Βλ. *ό.π.*, σ. 388.

18. Βλ. σημ. 12.

19. Βλ. Σταματελάτος - Βάμβα-Σταματελάτου, *ό.π.*, σ. 406.

(σημερινή Μικρολίμνη) και στην Κοζάνη (σημερινό Μηλοχώρι)[20].

14. Ληνοτόπι· ο διαλυμένος οικισμός Λινοτόπι της Καστοριάς, με πέντε αφιερωτές της αρχικής γραφής και έναν μεταγενέστερης, στο φ. 91α. Ο οικισμός υπήρξε πατρίδα πολλών αγιογράφων[21].

15. Λιτζήστα· η Πολυκάρπη της Καστοριάς[22], με ένδεκα αφιερωτές της αρχικής γραφής, εκ των οποίων οι δύο μοναχοί, και είκοσι έναν μεταγενέστερων, εκ των οποίων οι έξι μοναχοί, στο φ. 88β.

16. Μαύρου· το Μαύροβο - Μαυροχώρι της Καστοριάς[23], με έξι αφιερωτές της αρχικής γραφής, εκ των οποίων ένας μοναχός, και έναν μεταγενέστερης, στο φ. 88β.

17. Μπηθωκούκι· το διαλυμένο από τα τέλη του 18ου αιώνα Bithkuq της Αλβανίας[24], με εννέα αφιερωτές μεταγενέστερων γραφών, στο φ. 90β.

18. Νοχόληστα· ίσως η διαλυμένη Νικολίτσα της Αλβανίας[25], με τέσσερις αφιερωτές της αρχικής γραφής, εκ των οποίων μία μοναχή, και τέσσερις μεταγενέστερης γραφής, στο φ. 89α.

19. Ορεσήτζα· απροσδιόριστος οικισμός, με έναν αφιερωτή μεταγενέστερης γραφής, στο φ. 91α.

20. Όχρηδα· η σημερινή Οχρίδα (Ohrid) της FYROM, με τρεις αφιερωτές της αρχικής γραφής, εκ των οποίων ένας αρχιερέας και ένας μοναχός, στο φ. 91β.

21. Ποζωβήτσα· η Χαλάρα της Καστοριάς[26], με δύο αφιερωτές μεταγενέστερης γραφής, στο φ. 91α.

22. Ρετζήτζηανοι· απροσδιόριστος οικισμός, με τέσσερις αφιερωτές μεταγενέστερων γραφών, στο φ. 91α. Δεν πρέπει να έχει σχέση με τη Σταρίτσανη (νυν Λακκώματα) ή τη Ζαγοριτσάνη (νυν Βασιλειάδα) της Καστοριάς.

23. Στρίκοβο· το Πλατύ της Φλώρινας[27], χωρίς αφιερωτές, της αρχικής γραφής, στο φ. 91β.

---

20. Βλ. σημ. 12.

21. Βλ. Αναστάσιος Ν. Λάρδας, *Τα μοναστήρια της Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης*, έκδ. Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1993, passim.

22. Βλ. Σταματελάτος - Βάμβα-Σταματελάτου, *ό.π.*, σ. 83· Δρακάκης - Κούνδουρος, *ό.π.*, σ. 706.

23. Βλ. Σταματελάτος - Βάμβα-Σταματελάτου, *ό.π.*, σ. 472.

24. Βλ. Στ. Ι. Παπαδόπουλος, Βιβλιοκρισία γιά τὸ ἔργο τοῦ Ι. Κατσουγιάννη, «Περὶ τῶν Βλάχων τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν», *Μακεδονικά* 7 (1967) 383· Κώστας Σπανός, «Οι Δυτικομακεδονικοί οικισμοί και τα ονόματα των αφιερωτών τους στην πρόθεση 215 της Μονής του Βαρλαάμ των Μετεώρων (17ος-19ος αι.)», *Μακεδονικά* 28 (1992) 136.

25. Βλ. σημ. 12.

26. Βλ. *ό.π.*

27. Βλ. *ό.π.*.

24. Τήκβιανη· η Κολοκυνθού της Καστοριάς[28], με έναν αφιερωτή μεταγενέστερης γραφής, στο φ. 91α.

25. Χούρπιστα· το Άργος Ορεστικό της Καστοριάς[29], με πέντε αφιερωτές της αρχικής γραφής, εκ των οποίων ένας μοναχός και μία μοναχή, στο φ. 91β.

Συμπεράσματα

Συνολικά, στην πρόθεσή μας αναφέρονται είκοσι πέντε οικισμοί ως υπαγόμενοι στην Επισκοπή της Καστοριάς. Από αυτούς οι έξι δεν υφίστανται σήμερα. Για τέσσερις από αυτούς, γνωρίζουμε πού βρίσκονταν (Γράμουστα - Γράμμος, Λινοτόπι, Νοχόληστα - Νικολίτσα, Μπηθωκούκι) ενώ δύο (Ορεσήτζα, Ρετζήτζιανοι) τους χαρακτηρίζουμε απροσδιόριστους, καθώς δεν μπορέσαμε να τους ταυτίσουμε. Από τους υπόλοιπους δεκαεννέα, στον νομό της Καστοριάς ανήκουν οι δεκατρείς (Ζάρκανη - Άγιος Αντώνιος, Ζουπάνιστα - Λεύκη, Καστοριά, Κλεισούρα, Κονομπλάτι - Μακροχώρι, Κοστοράζδι - Κωσταράζι, Κρηπχηανή - Κρεπενή, Λαύγα - Λάγγα, Λιτζήστα - Πολυκάρπη, Μαύρου - Μαυροχώρι, Ποζωβήτζα - Χαλάρα, Τήκβιανη - Κολοκυνθού και Χούρπιστα - Άργος Ορεστικό). Ένας (Γκορσυτζά - Καλή Βρύση) ταυτίζεται μάλλον με οικισμό του σημερινού νομού της Δράμας, ένας (Γκοστόμι - Πόρος) ταυτίζεται με οικισμό του νομού των Γρεβενών, ένας (Λάντοβο - Άγρας) ταυτίζεται μάλλον με οικισμό του σημερινού νομού της Πέλλας, ένας (Στρίκοβο - Πλατύ) ταυτίζεται με οικισμό του σημερινού νομού της Φλώρινας, ενώ δύο (Κρούσιβο - Krusevo και Όχρηδα - Ohrid) είναι σήμερα οικισμοί της FYROM.

Αν θέλουμε να κάνουμε μία σύγκριση των πληροφοριών που έχουμε στη διάθεσή μας από άλλες πηγές με τα στοιχεία της προθέσεώς μας, παρατηρούμε (όσον αφορά στην υπαγωγή των οικισμών σε επισκοπές) ότι:

α) Τρεις διαλυμένοι-ταυτισμένοι οικισμοί (Γράμουστα - Γράμμος, Νοχόληστα - Νικολίτσα και Λινοτόπι) αναφέρονται και σε άλλη πηγή (με καταγραφές της περιόδου 1532/34-1692) ως υπαγόμενοι στην Επισκοπή της Καστοριάς[30].

β) Το Γκοστόμι-Πόρος των Γρεβενών αναφέρεται στην ίδια πηγή ως υπα-

---

28. Βλ. Σταματελάτος - Βάμβα-Σταματελάτου, *ό.π.*, σ. 362· Λρακάκης - Κούνδουρος, *ό.π.*, σ. 712.

29. Βλ. Σταματελάτος - Βάμβα-Σταματελάτου, *ό.π.*, σ. 94· Λρακάκης - Κούνδουρος, *ό.π.*, σ. 706.

30. Βλ. Μαρία-Χριστίνα Χατζηιωάννου, *Η ιστορική εξέλιξη των οικισμών στην περιοχή του Αλιάκμονα κατά την Τουρκοκρατία. Ο κώδικας αρ. 201 της Μονής Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Λάβορδας*, έκδ. Κ.Ν.Ε./Ε.Ι.Ε., Αθήνα 2000, σσ. 180-181. Οι αναφορές ως Γράμμοστη, Λινοτόπι και Νικολίτζα χωρίον.

γόμενο στην Επισκοπή των Γρεβενών[31], αλλά και σε άλλη (με καταγραφές της περιόδου 1592/93-19ος αιώνας) επίσης ως υπαγόμενο στην Επισκοπή των Γρεβενών[32].

γ) Το Κρούσιβο-Krusevo της FYROM αναφέρεται στην πηγή της περιόδου 1532/34-1692 ως υπαγόμενο στην εκκλησιαστική επαρχία της Πελαγωνίας[33].

δ) Από τους δεκατρείς ανήκοντες σήμερα στον νομό της Καστοριάς, η Γράμουστα - Γράμμος, το Κοστοράζδι - Κωστοράζι, η Κρηπχηανή - Κρεπενή, η Λαύγα - Λάγγα, η Λιτζίστα - Πολυκάρπη, το Μαύρο - Μαύροβο και η Χούρπιστα - Άργος Ορεστικό ανεφέρονται στην πηγή της περιόδου 1532/34-1692 ως υπαγόμενοι στην Επισκοπή της Καστοριάς[34].

ε) Από τους δεκατρείς ανήκοντες σήμερα στον νομό της Καστοριάς, τρεις (Ζουπάνιστα - Λεύκη, Κρηπχηανή - Κρεπενή και Λιτζίστα - Πολυκάρπη) μνημονεύνται σε πρόθεση του ΙΣΤ΄ αιώνα επίσης ως υπαγόμενοι στην Επισκοπή της Καστοριάς[35].

Όσον αφορά στο σημερινό εκκλησιαστικό καθεστώς των δεκαεννέα σωζόμενων οικισμών, αφαιρουμένων των δύο που βρίσκονται εντός των εδαφών της FYROM και της Καλής Βρύσης της Δράμας, που σίγουρα ανεφέρεται εκ παραδρομής ως υπαγόμενη στην Καστοριάς στην πρόθεσή μας, για τους υπόλοιπους δεκατρείς παρατηρούμε ότι:

α) Οι δεκατρείς που διοικητικώς ανήκουν στον νομό της Καστοριάς, εκκλησιαστικώς υπάγονται στη Μητρόπολη της Καστοριάς[36].

β) Οι τρεις που διοικητικώς ανήκουν στους νομούς των Γρεβενών, της Πέλλας και της Φλώρινας (Κγοστόμι/Γκοστόμι - Πόρος, Λάντοβο - Άγρας, Στρίκοβο - Πλατύ, αντίστοιχα), υπάγονται στις Μητροπόλεις των Γρεβενών, της Έδεσσας και της Φλώρινας[37].

Ανακεφαλαιώνοντας, με βάση τις γνωστές σε εμάς πληροφορίες από άλλες πηγές, το σημερινό εκκλησιαστικό καθεστώς, αλλά και τη Γεωγραφία, πιστεύουμε ότι η μνεία των οικισμών Γκορσυτζά - Καλή Βρύση της Δράμας, Γκοστόμι - Πόρος των Γρεβενών, Κρούσιβο - Krusevo της FYROM, Λάντοβο - Άγρας της Έδεσσας, Μπηθωκούκι - Bithkuq της Αλβανίας (που άλλωστε αναφέρεται στην ίδια πρόθεση, σε άλλο φύλλο, ως υπαγόμενο στην Επισκοπή

31. Βλ. Χατζημωάννου, *ό.π.*, σ. 118. Αναφορά ως Κοστόμη χωρίον.

32. Βλ. Σπανός, «Πληροφορίες για την περιοχή της Μητροπόλεως των Γρεβενών», *ό.π.*, σ. 73. Αναφορά ως Γκοστόμι.

33. Βλ. Χατζημωάννου, *ό.π.*, σ. 212. Αναφορά ως Κουρσίβου.

34. Βλ. Χατζημωάννου, *ό.π.*, σσ. 80, 176, 180-182. Οι αναφορές ως Γράμμοστη, Κωστοράζι, Κριπανή χωρίον, χωρίον Λάγγα, Λίτιστα, χορίον Μάβροβο, Χρούπιστα.

35. Βλ. Βέης, *ό.π.*, τ. Α΄, σσ. 293-294. Οι αναφορές ως Ζουπάνιστα, Κρυπιανή, Λιντζίστα.

36. Βλ. Αποστολική Διακονία της Ελλάδος (εκδότις), *Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1999*, σσ. 533-535.

37. Βλ. *ό.π.*, σσ. 398, 434, 819.

της Κορυτσάς[38]), Νοχόληστα - Νικολίτσα της Αλβανίας, Οχρίδα της FYROM, ως υπαγόμενων στην Επισκοπή της Καστοριάς είναι εσφαλμένη. Για τη μνεία του οικισμού Στρίκοβο - Πλατύ της Φλώρινας, δεν μπορούμε να εκφέρουμε άποψη με βεβαιότητα.

Τα ονόματα των αφιερωτών της Επισκοπής Καστοριάς

Οι αφιερωτές των 22 οικισμών (εκτός της Οχρίδας, του Μπηθωκουκίου και του Κρουσόβου, που ανήκουν σε άλλη επικράτεια) προς τη Μονή της Μεταμόρφωσης των Μετεώρων ανέρχονται σε 370. Εξ αυτών, οι 264 είναι της αρχικής γραφής (1592/93) και οι 106 μεταγενέστερων γραφών (17ου-19ου αι.). Για λόγους ομοιομορφίας, θα παρουσιάσουμε τα ονόματά τους σε δύο ενότητες.

I. ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΟΥ 1592/93

Από τους 263 αφιερωτές του 1592/93, οι 135 είναι άνδρες και οι 128 γυναίκες. Από τους 135 άνδρες, οι 25 είναι μοναχοί (ανάμεσά τους και 3 επίσκοποι), και από τις 119 γυναίκες, οι 27 είναι μοναχές. Επομένως, για σχολιασμό μένουν τα ονόματα 110 ανδρών και 92 γυναικών. Οι 110 άνδρες φέρουν 45 ονόματα, εκ των οποίων τα 20 είναι της εκκλησιαστικής παράδοσης, και οι 92 γυναίκες φέρουν 49 ονόματα, εκ των οποίων τα 14 είναι της λαϊκής παράδοσης και άλλα 14 της εκκλησιαστικής.

1. ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

Α. Τα ονόματα των λαϊκών

α) Τα ονόματα της εκκλησιαστικής παράδοσης (20/45): Αθανάσιος, Αντώνιος, Αποστόλης, Βαρθολομαίος, Γεράσιμος, Γεώργιος, Δημήτριος, Θεόδωρος, Θωμάς, Ιωάννης, Κυριάκος, Κωνσταντίνος, Μανουήλ < Εμμανουήλ, Μιχαήλ, Νάστος < Ανάστος < Αναστάσιος, Νικόλαος, Παναγιώτης, Σαραντίνος < Αγ. Σαράντα, Στέφανος, Σωτήρης.

β) Τα ονόματα της λαϊκής παράδοσης (6/45): Αγαπητός, Αηδόνης, Αργυρός, Λυχούδης, Ντεμίρης < τουρ. Demir = σιδεράς, Σταμάτιος.

γ) Τα ονόματα από την Ιστορία (7/45): Ανδρόνης < Ανδρόνικος, Βάρδας, Διγενής, Μαυρίκιος, Μίλιος < Αιμίλιος, Ράλλης[39], Σγούρος < Σγουρός.

---

38. Βλ. φ. 92β, όπου μνεία ως Μπηθυκούκι.

39. Από το επώνυμο της μεσαιωνικής οικογενείας των Ραούλ - Ράλληδων. Βλ. A. G. Savvides, «Bibliographical advances in Byzantine prosopography of the middle and later periods: part one», *Medieval Prosopography* 13/1 (1992) 109.

δ) Τα ονόματα από αξιώματα (2/45): Μπαλής < τουρκικό bali = ο επικεφαλής των εργατών ή τουρ. balli = μελωμένος, Μπέικος < μπέης < τουρ. bey[40].

ε) Τα ακατάταχτα ονόματα (10/45): Βούλκος, Κασνέσης[41], Λιέρης, Μπόικος, Μπρόικος, Στάικος, Στίνος, Τζάρκος, Τουλάμπης , Χράπρος[42].

Β. Τα ονόματα των καλογέρων

Αντώνιος, Αρσένιος, Βενέδικτος, Δανιήλ, Διονύσιος, Δοσίθεος, Ζωσιμάς, Θεοδόσιος, Θεοφάνης, Ιωαννίκιος, Ιωάσαφ, Καλλίνικος, Κύριλλος, Ματθαίος, Μεθόδιος, Νεκτάριος, Νικόδημος, Παρθένιος, Παφνούτιος, Ρωμανός, Συμεών, Σωφρόνιος, Χαρίτος.

Ο ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΤΟΥ 1592/93 (με τη συχνότητά τους)

1)	Αγαπητός	1		Μήτζιος	1
2)	Αηδόνης	1	17)	Διγενής	3
3)	Αθανάσιος	1	18)	Διονύσιος μον.	1
	Θανάσιος	1	19)	Δοσίθεος μον.	1
4)	Ανδρόνης	4	20)	Ζωσιμάς μον .	1
5)	Αντώνιος μον.	1	21)	Θεοδόσιος μον.	1
6)	Αποστόλης	2	22)	Θεόδωρος	1
7)	Αργυρός	1	23)	Θεοφάνης μον.	1
8)	Αρσένιος μον.	1	24)	Θωμάς	4
9)	Βάρδας	1	25)	Ιωάννης	5
10)	Βαρθολομαίος	1		Ιωβάνης	1
11)	Βενέδικτος μον.	1		Γκίνης	1
12)	Βούλκος	1		Γκιώνης	1
13)	Γεράσιμος	1	26)	Ιωαννίκιος μον.	1
14)	Γεώργιος	8	27)	Ιωάσαφ μον.	1
15)	Δανιήλ μον.	2	28)	Ιωσήφ μον.	1
16)	Δημήτριος	12	29)	Καλλίνικος μον.	1
	Δημητράκος	1	30)	Κασνέσης	1

40. Βλ. Μ. Τριανταφυλλίδης, *Τα οικογενειακά μας ονόματα*, έκδ. Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μαν. Τριανταφυλλίδη), Θεσσαλονίκη 1982, σσ. 43, 48 και Δημήτρης Τομπαΐδης, *Ελληνικά επώνυμα τουρκικής προέλευσης*, εκδ. Επικαιρότητα, Αθήνα 1990, σ. 118.

41. Το όνομα αυτό σχετίζεται με το τοπωνύμιο Κασνέσι (Αγία Μαρίνα της Ηλείας, Άμπελος της Καρδίτσας και Μαυρονέρι της Βοιωτίας) και Κασνέσι Μαγούλα (Αγία Παρασκευή της Καρδίτσας).

42. Πρόκειται για το όνομα ενός ιερέα.

31)	Κυριάκος	1		Νίκος	1
	Κυριαζής	1	50)	Ντεμίρης	1
32)	Κύριλλος μον.	1	51)	Παναγιώτης	1
33)	Κωνσταντίνος	5	52)	Παρθένιος μον.	1
	Κώτζης	1	53)	Παφνούτιος μον.	1
34)	Λιέρης	2	54)	Ράλλης	1
35)	Λυχούδης	1	55)	Ρωμανός μον.	1
36)	Μανουήλ	2	56)	Σαραντινός	1
	Μανόλης	1	57)	Σγούρος	1
37)	Ματθαίος μον.	1	58)	Στάικος	2
38)	Μαυρίκιος	1	59)	Σταμάτιος	3
39)	Μεθόδιος επίσκ.	1		Σταμάτης	2
40)	Μίλιος	1	60)	Στέφανος	3
41)	Μιχαήλ	5	61)	Στίνος	1
42)	Μπαλής	1	62)	Συμεών μον.	1
43)	Μπέικος	1	63)	Σωτήρης	1
44)	Μπόικος	1	64)	Σωφρόνιος επίσκ.	1
45)	Μπρόικος	1	65)	Τζάρκος	1
46)	Νάστος	2	66)	Τουλάμπης	1
47)	Νεκτάριος επίσκ.	1	67)	Χαρίτος μον.	1
48)	Νικόδημος μον.	1	68)	Χράπρος	1
49)	Νικόλαος	8			

2. ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Α. Τα ονόματα των λαϊκών

α) Τα ονόματα της εκκλησιαστικής παράδοσης (14/49): Αννέτα < Άννα, Γκόλφω < Εγκόλπιο, Θεοδώρα, Θολοΐνα < Θεολογίνα, Θωμαή, Κόνα < Εικόνα, Κύρκω < Κύρκος < Κύρικος ή Κυριάκος, Κύρω, Κώστω < Κώστας, Μαρία, Μίχω < Μίχος < Μιχάλης, Μπόζιω < σλαβ. Bozia (Χριστίνα), Νάστω < Ανάστω < Αναστασία, Στάσω < Αναστάσω < Αναστασία.

β) Τα ονόματα της λαϊκής παράδοσης (14/49): Αργυρώ, Δρόσω, Ελαία, Κάλλω, Μαργαρίτα, Μέρσω < Μερσίνη, Ντούσκω < σλαβ. dusko (χαμηλός θάμνος), Πούλω < Πουλημένη, Σάρω < τουρ. Sarı (κίτρινος), Σταμάτα, Τόμπρω < σλαβ. dobro (καλή), Τριανταφυλλιά, Χρούσω < Χρύσω, Χύμω < χυμευτή[43].

43. Σε θεσσαλικά χειρόγραφα, απαντάται το ανδρικό όνομα Χήμος (περί το 1750) στον Ελληνόπυργο της Καρδίτσας [βλ. Κ. Σπανός, «Η πρόθεση της Μονής Αγίας Τριάδας της Αρακότριπας», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 11(1987) 130] και το γυναικείο Χυμευτή (1613/14) στην Κρήνη

γ) Τα ονόματα από την Ιστορία (7/49): Αλεξάνδρα, Ευδοκία, Μαλίνα < Μαλέινος[44], Ράλλενα < Ράλλης[45], Ρώμω < Ρώμος, Στασινή < Στασηνός[46], Στατήρα[47].

δ) Τα ονόματα από αξιώματα (4/49): Κόντω < Κόντης, Κυράννα < κυρα – Άννα, Κυρατζίκω < Κυράτζω < κυράτσα, Σουλτάνα.

ε) Τα ακατάταχτα ονόματα (10/49): Βέλκω, Βούλκω, Θέμω, Θεύκω, Μάλκω, Μότρω, Ράδω, Σαχαλέμκω, Σούλμπω, Στόιω.

Β. Τα ονόματα των καλογριών

Αθανασία, Αναστασία, Ευπραξία, Θεοδοσία, Θεοδούλη, Θεοδώρα, Θεοπίστη, Καλλινίκη, Καλλιτρόπη, Κασσιανή, Κυπριανή, Μακαρία, Ξένη, Παγκρατία, Παϊσία, Πελαγία, Σαλώμη, Σιμωνή, Σωσσάνα, Σωφρονία, Χριστίνα.

Ο ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΤΟΥ 1592/93 (με τη συχνότητά τους)

1)	Αθανασία μον.	1	15)	Θεοδούλη μον.	1
2)	Αλεξάνδρα	1	16)	Θεοδώρα	1
3)	Αναστασία μον.	1		Θεοδώρα μον.	1
	Νάστω	2		Θόδω	2
	Στάσω	2	17)	Θεοπίστη μον.	1
4)	Αννέτα	1	18)	Θεύκω	1
5)	Αργυρό	1	19)	Θολοΐνα	1
	Αργύρω	1	20)	Θωμαή	7
6)	Βέλκω	1		Θώμω	2
7)	Βούλκω	1		Θωμάνω	1
8)	Γκόλφω	1	21)	Καλλινίκη μον.	6
9)	Δρόσω	1	22)	Καλλιτρόπη μον.	1
10)	Ελαία	4	23)	Κάλλω	1
11)	Ευδοκία	2	24)	Κασσιανή μον.	1
12)	Ευπραξία μον.	1	25)	Κο[μ]νηνή	1
13)	Θέμω	1		Κόμνω	3
14)	Θεοδοσία μον.	1	26)	Κόνα	1

των Τρικάλων [βλ. Κ. Σπανός, «Οι θεσσαλικοί οικισμοί και τα ονόματα των αφιερωτών τους στην πρόθεση 215 της Μονής του Βαρλαάμ, 1613/14-19ος αιώνας, *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 24 (1993) 167].

44. Από το επώνυμο της μεσαιωνικής οικογενείας των Μαλέινων. Βλ. Savvides, *ό.π.*, σ. 102.

45. Από το επώνυμο της μεσαιωνικής οικογενείας των Ραούλ-Ράλληδων. Βλ. *ό.π.*, σ. 109.

46. Από το επώνυμο της μεσαιωνικής οικογενείας των Στασηνών. Βλ. *ό.π.*, σ. 111.

47. Από το όνομα μιας εκ των συζύγων του Μ. Αλεξάνδρου ή από τον στατήρα, το αρχαίο νόμισμα.

27)	Κόντω	1	49)	Ράλλενα	1
28)	Κυπριανή μον.	1	50)	Ρώμω	1
29)	Κυράννα	2	51)	Σαλώμη μον.	1
30)	Κυράτζικω	2	52)	Σάρω	3
31)	Κύρκω	1	53)	Σαχαλέμκω	1
32)	Κύρω	1	54)	Σούλμπω	1
33)	Κώστω	1	55)	Σουλτάνα	2
34)	Μακαρία μον.	1	56)	Σταμάτα	1
35)	Μαλίνα	3	57)	Στασηνή	1
36)	Μάλκω	2	58)	Στατήρα	1
37)	Μαργαρίτα	1	59)	Στόιω	2
38)	Μαρία	6	60)	Σιμωνή μον.	1
	Μαρούδα	2	61)	Σωσάννα μον.	1
39)	Μέρσω	1	62)	Σωφρονία μον.	1
40)	Μίχω	1	63)	Τόμπρω	2
41)	Μότρω	1	64)	Τριανταφυλλιά	1
42)	Ντούσκω	1		Τριανταφυλλίνα	1
43)	Ξένη μον.	1	65)	Χριστίνα μον.	1
44)	Παγκρατία μον.	1		Μπόζιω	1
45)	Παϊσία μον.	1		Μπόζω	1
46)	Πελαγία μον.	2		Μπωίτζα	1
47)	Πούλω	1	66)	Χρούσω	1
48)	Ράδω	2	67)	Χύμω	1

ΙΙ. ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ 17ου-19ου ΑΙΩΝΩΝ

Οι αφιερωτές των μεταγενέστερων (17ου-19ου αιώνων) ανέρχονται σε 106, εκ των οποίων οι 71 είναι άνδρες, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται τρεις μοναχοί και ένας επίσκοπος, και 35 γυναίκες, μεταξύ των οποίων και πέντε καλογριές. Οι άνδρες, εκτός των μοναχών, έχουν 28 ονόματα και οι γυναίκες, εκτός των καλογριών, έχουν 22 ονόματα.

1. ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

Α. Τα ονόματα των λαϊκών

α) Τα ονόματα της εκκλησιαστικής παράδοσης (16/28): Αποστόλης, Βασίλειος, Γεώργιος, Δημήτριος, Ιωάννης, Ιωαννίκιος, Κάκος < Κυριάκος, Κωνσταντίνος, Μιχαήλ, Νικόλαος, Παναγιώτης, Παύλος, Πέτρος, Σπύρος, Στεφανής, Χριστόδουλος.

β) Τα ονόματα της λαϊκής παράδοσης (5/28): Αργυρός, Ζήσης, Πούλιος

< Πούλος < Πουλημένος, Στέργιος < Αστέργιος < Αστέριος, Χρύσος < Χρυσός.

γ) Τα ονόματα από την Ιστορία (2/28): Αύγουστος, Ράλλης.

δ) Τα ονόματα από αξιώματα (1/28): Κόντος < Κόντης.

ε) Τα ακατάταχτα (4/28): Μπρόικος, Πένκος, Πέτκος, Στάνος < Στανομίρ.

Β. Τα ονόματα των καλογέρων

Δαβίδ, Δαμασκηνός, Ιωαννίκιος, Κωνστάντιος.

Ο ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΤΩΝ 17ου-19ου ΑΙΩΝΩΝ

1)	Αποστόλης	1	14)	Κωνσταντίνος	7
2)	Αργυρός	1		Κωνσταντής	1
3)	Αύγουστος	1	15)	Κωνστάντιος μον.	1
4)	Βασίλειος	2	16)	Μιχαήλ	2
5)	Γεώργιος	7		Μιχάλης	1
6)	Δαβίδ επίσκοπος	1	17)	Μπρόικος	1
7)	Δαμασκηνός μον.	1	18)	Νικόλαος	3
8)	Δημήτριος	4	19)	Παναγιώτης	3
	Δημήτρης	1	20)	Παύλος	1
	Λήμος	2	21)	Πένκος	1
	Μήτρος	1	22)	Πέτκος	1
9)	Ζήσης	1	23)	Πέτρος	1
10)	Ιωάννης	6	24)	Πούλιος	1
	Γιαννάκης	1	25)	Ράλλης	2
	Νάνος	1	26)	Σπύρος	1
	Ιωβάνης	1	27)	Στάνος	1
11)	Ιωαννίκιος	1	28)	Στέργιος	3
	Ιωαννίκιος μον.	1	29)	Στεφανής	1
12)	Κάκος	2	30)	Χριστόδουλος	1
13)	Κόντος	1	31)	Χρύσος	1

2. ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Α. Τα ονόματα των λαϊκών

α) Τα ονόματα της εκκλησιαστικής παράδοσης (7/22): Αικατερίνη, Δέσποινα, Δημητρούλα, Ελένη, Θώμω < Θωμάς, Μαρία, Μίχω < Μίχος < Μιχάλης.

β) Τα ονόματα της λαϊκής παράδοσης (8/22): Αμερσούδα, Κάλλω, Μπάρδω < αρβ. bardhë (λευκός), Πούλω < Πουλημένη, Ρόιδω, Στάμω < Σταματία, Στέργιω < Στέργιος < Αστέριος, Σύρμω < σύρμα[48].

γ) Τα ονόματα από την Ιστορία (3/22): Κομνηνή, Ρώξω < Ρωξάνη, Σίμω < Σίμος.

δ) Τα ονόματα από αξιώματα (1/22): Ρήγινα < ρήγας.

ε) Τα ακατάταχτα ονόματα (3/22): Κώικω, Μότρω, Σύβρω.

Β. Τα ονόματα των καλογριών

Αναστασία, Καλλίνα, Καλλινίκη, Σαραντιανή, Φωτεινή.

Ο ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΤΩΝ 17ου-19ου ΑΙΩΝΩΝ

1)	Αικατερίνη	1	15)	Μότρω	1
2)	Αμερσούδα	1	16)	Μπάρδω	1
3)	Αναστασία μον.	1	17)	Πούλω	1
4)	Δέσποινα	1	18)	Ρήγινα	3
5)	Δημητρούλα	1	19)	Ρόιδω	1
6)	Ελένη	2	20)	Ρώξω	1
7)	Θώμω	1	21)	Σαραντιανή μον.	1
8)	Καλλίνα μον.	1	22)	Σίμω	1
9)	Καλλινίκη μον.	1	23)	Στάμω	1
10)	Κάλλω	2	24)	Στέργιω	1
11)	Κομνηνή	1	25)	Σύβρω	1
12)	Κώικω	1	26)	Σύρμω	1
13)	Μαρία	5	27)	Φωτεινή μον.	1
14)	Μίχω	1			

Η έκδοση των φύλλων 88β-92α της πρόθεσης 421

Στη συνέχεια, εκδίδουμε τα φφ. 88β-92α της πρόθεσης 421, για να τεθούν στη διάθεση των αναγνωστών μας κατά οικισμό. Για να διακρίνονται, τα ονόματα της αρχικής γραφής τα δίδουμε με όρθια στοιχεία και των μεταγενέστερων εποχών με πλάγια.

φ. 88β Επαρχία [Καστορίας]
1η στήλη
Κρηπχηανή
Μαρούδας

48. Σύρμα είναι η χρυσή κλωστή με την οποία κεντούσαν τη γυναικεία ενδυμασία παλαιότερα.

2η στήλη
Μαύρου
Κυριακού, Στάικου, Σαραντινού. Νικοδήμου (μον)αχ(ού). Κόντος. Στάσος. *Αθα[να]σίου*

3η στήλη, λευκή

4η στήλη
λιτζήστα
Μπρόικου ιερέρως, Ντούσκους. Ρομανού (μον)αχ(ού). Παυνουτίου (μον)αχ(ού). Κύρος. Δρόσο. Γεωργίου. Θωμάς. Κάλλος. Μέρσω. Θωδο πρε. παπ(α)πρό/κου. *Βασήληος. μπρόικου, κάκου. μότρος. Κωνστάντιος (μον)αχ(ός). Δημήτριος. Γεωργίου, κάκου. Κάλως. Καληνήκης (μον)αχ(ής). 'Αργυρού. 'Αναστάσι. Πένκω του κόικου. Στάμοσ. Καλήνις (μον)αχ(ής) του πρω (..). Φωτινίσ (μον)αχ(ής). Σαραντιανι (μον)αχ(ή). Θώμο του μπατάνι. Ιωανήκοιος (μον)αχ(ός). Ρώξω. Κώηκω*

φ. 89α
1η στήλη
λάντωβω
Αυγούστου. Ρόηδως

2η στήλη
νοχόληστα
Χράπρου 'ιερέως. Μότρο. Θεοπίστης (μον)αχ(ής). Ντεμιρι. Στάνο. στέργιος. Στεφανή. παύβλου
γκορσυτζά
Στάσο

3η στήλη
κλησούρα
Κωνσταντίνου. Μήχοσ. Ιωάννου. Στεφάνου. Κόμνος. Μαρίασ. Θεωδώρω. Στεφάνου. *μήχος. Γεοργίου. Κάλλως του κοσσοβιου. Νικολάου ιερέως. ιωαννικίου. Δημήτρις. Κονσταντήνου. / ηερέος. Δαμασκηνού / μουναχού. Παναγιότη/ ηερέος.*

4η στήλη (στο κέντρο)
Νικολάου. Χριστοδούλου. Γεωργίου.
Στο δεξιό περιθώριο, απέναντι από τα παραπάνω τρία ονόματα.
χορίον/ λαύγα (;)

φ. 89β
Καστορία

1η στήλη

Ιωσήφ ιερ(ομον)αχ(ου). Μεθοδίου αρχ(ιερέως)[49]. Σοφρονίου αρχ(ιερέως)[50]. Βενεδίκτου (μον)αχ(ού). Δανιήλ (μον)αχ(ού). Ιωάσφ (μον)αχ(ού). Χαρήτου (μον)αχ(ού). Σαλόμη (μον)αχ(ή). Κυράτζηκος. Σουλτάνασ. Ελέασ. Νικολάου. Θεοδώρου τζέρκου. Μπόζηο. Μαργαρίτα. Ευδοκία του αχα/μάταγα. Αιδονί. Ευδοκίας. Σάρος. Χίμος. Κόστος. Σάρος. Ελέασ. Μπόζηο. Κυράρζηκος. Σταινής. Μαρίασ. Μαρίασ. Σταμάτασ. Κομηνής. Στίνου. Κασνέσις. Νικολάου. Μιχαήλ. Γερασίμου. Αντωνίου. Νάστου.

2η στήλη

Θεοδώρου. Νικολάου. Ανδρόνι του αχουμάτα/γα. Δημητρίου. Ιωβάνου. Νικολάου. Μιχαήλ. Αργυρός. Νικολάου. Γκίνης. Ανδρόνης. Δημητρίου. Τουλάμπι. Θωμαής. Γκόλφος. Αλεξάνδρας. Μπόικο. Θωμαής. Θεοδώρασ. Αναστασίας (μον)αχ(ής). Σοσάνης (μον)αχ(ής). Ξένης (μον)αχ(ής). Συμονής (μον)αχ(ής). Θεοδοσίασ (μον)αχ(ής). Καληνίκης (μον)αχ(ής). Καλητρόπης (μον)αχ(ής). Μακαρίασ (μον)αχ(ής). Πανκρατίας (μον)αχ(ής). Καληνίκης (μον)αχ(ής). Αναστασίας (μον)αχ(ής). Θεοδούλης (μον)αχ(ής). Καληνίκης (μον)αχ(ής). Καληνίκης (μον)αχ(ής). Διγενί. Θεοδώρου. Ράδος. Μπαλή. Τόνμπρο. Δημητρίου. Λυχούδι.

3η στήλη

Νάστου. Γεωρδίου. Βαρθολομέου. Γεωργίου. Αθανασίου. Σγούρου. Μιχαήλ. Αποστόλη. Αργυρού. Μιχαήλ. Θωμά. Στόιος. Γεωργίου. Σταματίου. Ιωάννου. Μαλίνας. Κύρκος. Κυριαζή. Κονσταντίνου. Μπέικου. Ιωαννίκιου (μον)αχ(ού). Μανόλη. Κυρίλου ιερο(μον)άχ(ου). Δημητρίου. Ματθέου (μον)αχ(ού). Αρσενίου (μον)αχ(ού). Μανουήλ. Δημητρίου. Χρούσος. Αντωνίου ιερο(μον)άχ(ου). Δοσιθέου ιερο(μον)άχ(ου). Στάσος. Αθανασίασ (μον)αχ(ής). Γεωργίου τζέρκου. Μαλίνα. Μαρίασ. Τριανταφιλήνα. Κόνα. Σουλτάνα. Ελέα του τζέρκου.

4η στήλη

Νεκταρίου αρχ(ιερέως)[51]. Νικολάου.Σάρος. Ιωάννου. Δημητρίου. Ράδος. Νικολάου. Δημητρίου. Σταματίου. Μαυρηκίου. Ανέζασ. Λύερης. Σαχαλέμκος. Κόμνος. Μάλκος. Ανδρόνης του τζονκα (;). Σταμάτι. Δημητρίου. Κωνσταντίνου. Στόιος. Σταματίου. Μπόζος. Αναστασίας (μον)αχ(ής). Γεωργίου. Μανουήλ. Ράλενα. Θεοδοσίασ (μον)αχ(ής). Πελαγίασ (μον)αχ(ής). Βούλκος. Μα-

49. Ο Μεθόδιος αρχιεράτευσε κατά το διάστημα 1544-1559. Βλ. Βασίλειος Γ. Ἀτέσης, *Ἐπισκοπικοί κατάλογοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον*, ἐν Ἀθήναις 1975, σ. 113.

50. Ο Σωφρόνιος δεν αναφέρεται στον επισκοπικό κατάλογο της Καστορίας. Βλ. Ἀτέσης, *ό.π.*, σσ. 113-114.

51. Ο Νεκτάριος αναφέρεται κατά το έτος 1593. Βλ. *ό.π.*, σ. 113.

ρούδας. Ευπραξίας (μον)αχ(ής). Ιωάσαφ ιερο(μον)άχ(ου). Χρυστίνης (μον)αχ(ής). Κηπριανώς (μον)αχ(ής). Διμιτρίου. Λυέρη. Καληνίκου ιερο(μον)άχ(ου). Μαρίας. Ελέας. Θωμάσ, στάικου.

φ. 90α
1η στήλη
τζάρκου. Θανασίου. Μπόζιως μποιτά. Μάλκος γρουυου. Θόμος. Καλλήνικης (μον)αχ(ής). Δημητρίου μπόικ(ου). Αντρόνι του μπα/χα/τού/ρι. Θολοίνασ. Θωμάς. Παισί(ας) (μον)αχ(ής). Κυράνας. Δημητράκη ιερέως της μουσκιανούς. Κονσταντίνος του μπακατζέλι. Διονυσίου (μον)αχ(ού) κούτζουρι. Θεοδοσί(ου) ιερο(μον)άχ(ου). Νίκος ανηφαντής. Γεωργίου. Μουσούρ(ης ;). Ρόμος. Πούλως. Κυράνας. Θεοφανούς (μον)αχ(ού). Καλινήκης (μον)αχ(ής). Νάστος. Θέμο. Αναστασίας (μον)αχ(ής). Μαλήνας Νεωπακτο/τι. Μπόζοιος. Διγενή. Σιμεών (μον)αχ(ού). Θώμως. Θομάνο. Θόδως του μήχο βοηβόδα. Νάστος. Δανιήλ ιεροδια(κόνου). Πα(ρ)θενίου ιερο)μον(άχ)ου. Ιωάννι. Κασιανής (μον)αχ(ής). Μπόζοιο.

2η στήλη
Διγενί. Μπόζοιο. Ιω(άννη) του ανιφαντί. Βέλκο. Βάρδα ιερέως. [Π]αναγιώτι. [Δ]ημητρίου. [Θ]ωμαή. [Κ]ώμνος. Κωνσταντίνου, ράλη/λη. Κώτζη. Γκιώνη. Αποστόλη. Σταμάτι. Κ. Θωμαή. Θωμαή. Θωμαή. Τρανταφιλια., [...]. *Ράλοις, ιω(άννου). Κομνηνή. Δα(βί)δ αρχιερέως*[52] *Ράλη κοντάκη. Ελένης. Αναστασί(ας) (μον)αχ(ής). Ελένης. Κοσταντίνου. Νάνου.*

3η στήλη (19ου αιώνα)
ζάρκανη
κωνσταντίνου. ζήση. στεργίουυ, κωνσταντή. μηχαήλ. στεργίου. μύλου. γεωργίου. νικολάου, ιω(άννου). κωνσταντίνου. μήτρο, Δήμο. στεργίου, πούλο, σύβρος (:). σπήρου. Ιοάνη. γιαννάκη. βασηλήου. Μαρήας. Κονσταντήνου.

φ. 90β
1η στήλη
χορίο/γράμουστα
σήμο. σήρμο. 1775. Δήμο γιατζος. ιωάννη.

2η στήλη
μπηθω/κούκι
Δεσπήνας. Ιωάνου. Δημητρίου. Μπάρδος. Μαρίας. Αποστώλη. παναγιότι. πέτρω. παναγιότι.

3η στήλη, λευκή

52. Ο Δαβίδ ο Μυτιληναίος αναφέρεται κατά το διάστημα 1660-1694. Βλ. ό.π., σ. 113.

4η στήλη
χουρπίστα
Σοφτονίασ (μον)αχ(ής). Ζωσιμά (μον)αχ(ού). Θεύκω. Θωμαή. Μπόζιο.

φ. 91α
[Επαρχία] Καστορίας
1η στήλη
κονόμπλατι
Γεωργίου ιερέως. Μύλιος. Μιτζηος. Μπωίτζασ. Μιχαήλ. Σοτήριε. Βούλκου. Αγαπητώς. Αργίρος.

2η στήλη
ποζωβήτζα
πέτκο, κόντο
τούρνοβος βουργα(ρίας)
παχωμίου (μον)αχ(ού)

3η στήλη
ληνοτόπι
Δημητρίου. Νικολάου. Σούλμπος. Στατίρα. Στεφάνου ιερέως. *Ιωάνις παπ(α) –μαρτήνη.*
Ρετζητζηανοι
Ιωβάνου. Μιχαήλ, Δημη/τρίου, Δημητρούλα

4η στήλη
ορεσήτζα
Χρύσου του μίχου
ζουπάνιστα
Θεοδώρασ (μον)αχ(ής)
τήκβιανη
Ρωδοστοινός

φ. 91β
Επαρχία [Καστορία]
1η στήλη
κοστοράζδι

2η στήλη
κγοστόμη

3η στήλη
στρίκοβο

4η στήλη
Όχρηδα
Προχώρου αρχ(ιερέως)[53]. Δεμετίου)μον)αχ(ού), νέικου
κρούσιβου - χερ
Μαρίας. κωνσταντίνου. νικολάου. Γεωργίου. Αθανασίου. Αναστασίου. Γεωργάκη. σουλτάνας. Ζαχαρίας. Σταμούλους. Δημητρίου. κωνσταντίνου. χριστοδούλου. Γεωργίου. Αντονίου. ευστρατήου. Νηκολάου. Νηκολάου.

φ. 92α
[Επαρχία] Καστωρίας
1η και 2η στήλη λευκές

3η στήλη
Δημητρίου. Αμερσούδας. Μαρήας. Γεοργίου. Κοστατήνου. ρήγηνας. Ρήγηνας. Κοσταντήνου. Γεοργήου. Ρύγηνας. Μαρήας. Εκατερήνας. Μαρήας.

ΒΑΣΙΛΗΣ Κ. ΣΠΑΝΟΣ

53. Για τον αρχιερέα Πρόχωρο, δεν κατέστη δυνατόν να βρούμε κάποια πληροφορία.

SUMMARY

Dr. Vassilis K. Spanos, *The Villages of the Episcopacy of Kastoria and the Names of Dedicators of the «Prothesis» 421 at Grand Meteoron (1592/1593 - 19th Century).*

Based on, as yet, unpublished parts of the «prothesis» (a church book in which are written the names of the dedicators, contributors and other memorandum of a monastery) 401 at Grand Meteoron, the writer here gives the names of 25 villages which have been listed as belonging to the Episcopacy of Kastoria. Six of those villages are no longer existing (two of them have not been located). Three, of the remaining nineteen, are administratively belonging to the prefecture of Kastoria, one for each prefecture of Pella, Grevenα, Florina, Drama and another two of them are within the territories of FYROM.

Geographically speaking, and having taken into account the present territories of the metropolitan towns in the area, the writer reaches certain conclusions as to which actually were the villages of that time had belonged to the Episcopacy of Kastoria and therefore believes the mentioning of these is wrong. Further down the writer gives the names of those villages of the above mentioned settlements who had contributed towards the monastery of Grand Meteoron in the years 1592/1593 and also during the 17th to 19th century. In evidence of all this, he publishes the relative parts of the «prothesis».

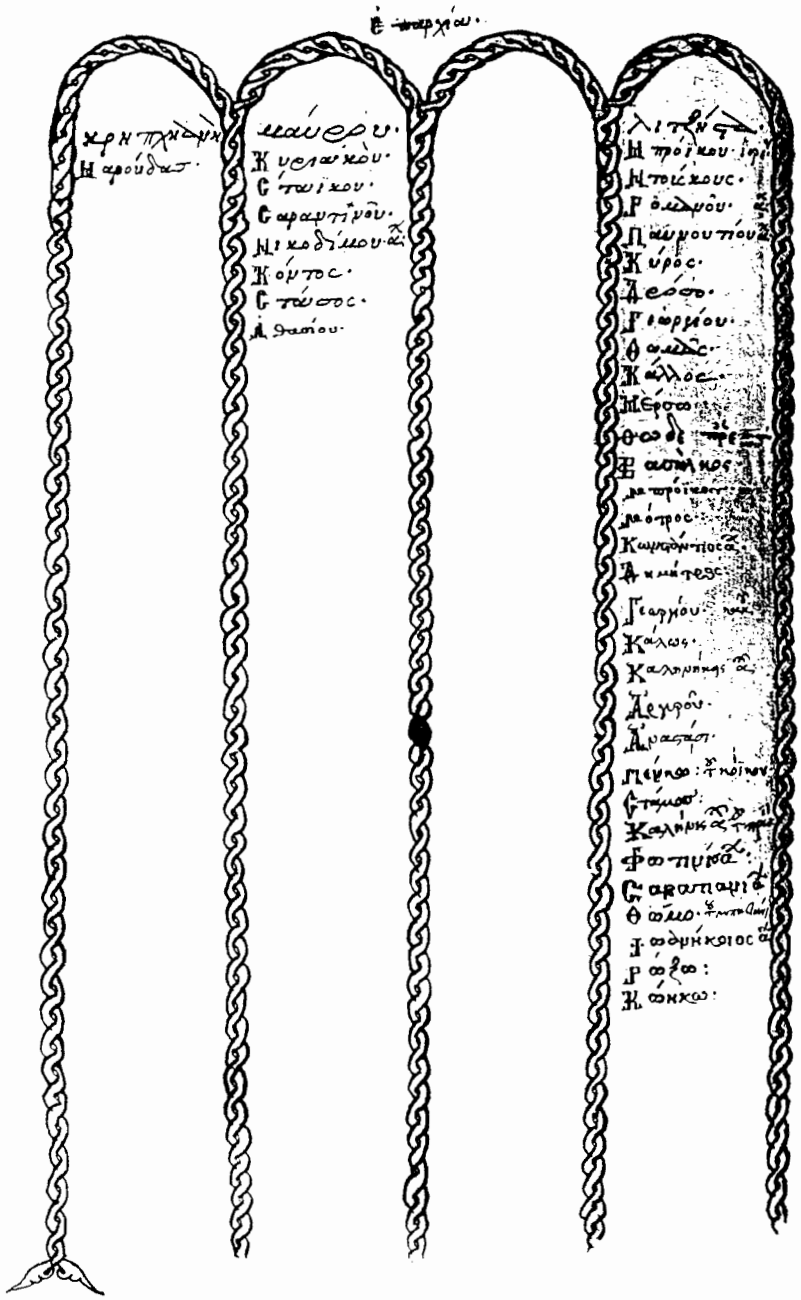

Εικ. 1. Το φ. 88β της πρόθεσης 421 του Μεγ. Μετεώρου με τα ονόματα των αφιερωτών από τους οικισμούς Κρηπχηανή, Μαύρου και Λιτζήστα (1592/1593).

Εικ. 2. Το φ. 89β της πρόθεσης 421 του Μεγ. Μετεώρου με ονόματα αφιερωτών της Καστοριάς (1592/1593).